

DE WERKGROEP HISTORISCH BERBICE ZOCHT HET UIT...

Hoe Allemansgeest veranderde in Berbice

“Bernice? Berenice? Nee wacht, het is Berbice, zei u! Geen meisjesnaam dus, maar wat is dat nou voor naam? Oh, en daarvóór was het Allemansgeest? Hoe zit dat?” Het beantwoorden van die vragen had heel wat voeten in de aarde toen de Werkgroep Historisch Berbice (WHB) 6 jaar geleden in de primaire bronnen dook op zoek naar antwoorden.

door: Marjoleine Kooper-Huigen

VOORSCHOTEN - Berbice is de naam van één van de grote rivieren in voormalig “Brits” Guyana. Aan de monding ligt nog het stadje New Amsterdam als verwijzing naar het West-Indische verleden. Al in de 17e eeuw werd in deze kolonie suikerriet, koffie, tabak, en later ook katoen verbouwd. Door ruilhandel met de lokale bevolking werd ook orleanverf verkregen, een felrode kleurstof uit inheemse vruchten, o.a. gebruikt als kleurstof voor kaas (Edammertjes!). In 1720 werd de Sociëteit van Berbice opgericht, een aandelenmaatschappij die dankbaar gebruik maakte van de sterk toegenomen effectenhandel in Europa.

Naar de barrebiesjes gaan

Het was een hard bestaan op de slavenplantages. Het klimaat was moordend heet en vochtig en er heersten veel besmettelijke en tropische ziekten. De naam verbasterde

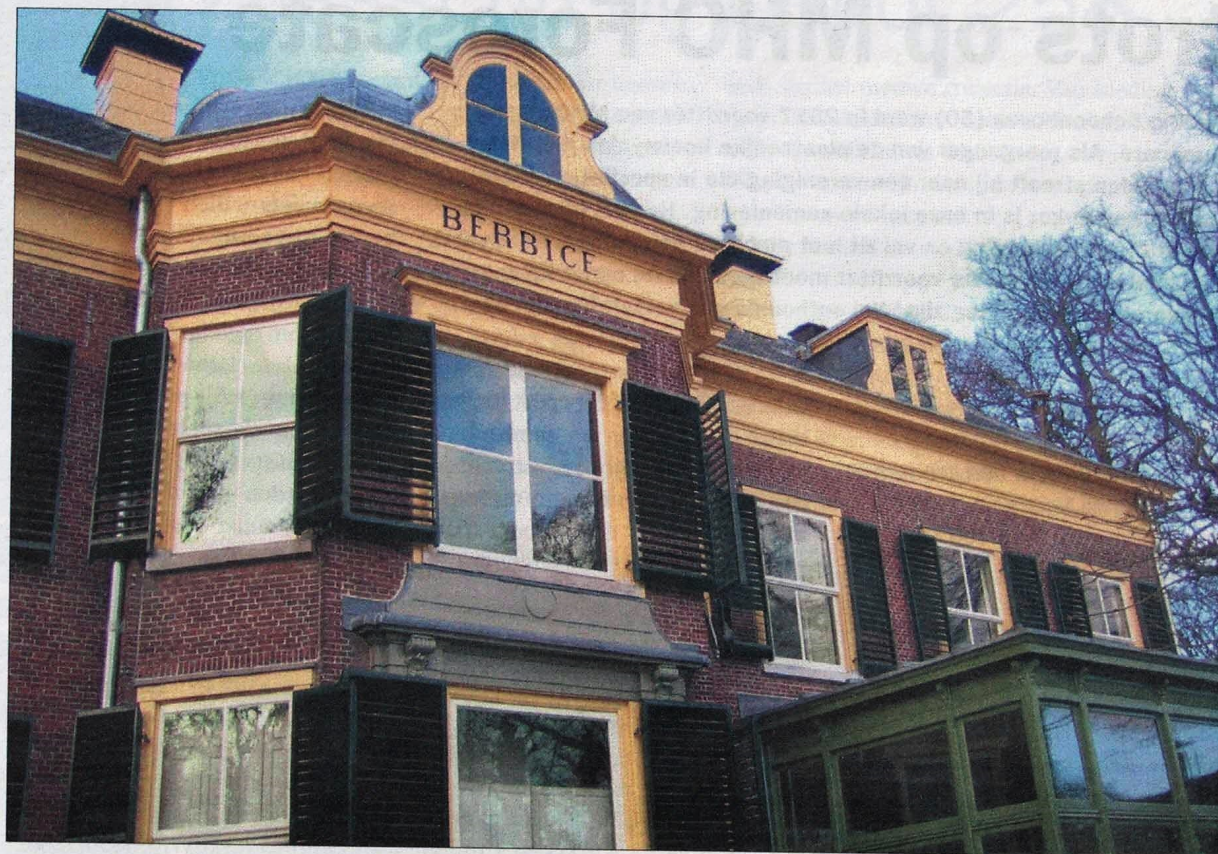
de tot Berbiesjes en de uitdrukking “naar de barrebiesjes gaan” geeft nog steeds aan dat iemand een allesbehalve rooskleurige toekomst wacht. Integendeel, men zal een spoedig levenseinde tegemoet zien! In 1970 hing een historicus abusievelijk de naamsverandering van de buitenplaats op aan Johannes Goldberg, oud directeur-generaal van Koophandel en Koloniën en de kleurrijke huurder van Berbice in 1827.

Van Allermansgeest naar Berbice

In een latere publicatie werd de naam genoemd van de toenmalige eigenaar van de buitenplaats Hendrik Staal. Met zijn jonge en rijke echtgenote was deze advocaat welvarend teruggekeerd van de “Wilde Couste”. De WHB ontdekte dat vrijwel direct nadat de familie haar intrek had genomen in Huize Allermansgeest, zij de naam ervan wijzigde in Berbice. Dit werd bij een Voorschotense notaris vastgelegd op 21 juni 1822. Minder dan twee jaar later vertrok Hendrik alsnog “naar de barrebiesjes”; ingehaald door zijn zwakke gezondheid overleed hij op zijn buitenplaats.

En Allermansgeest of Allemansgeest dan?

Heel lang schreef men wat men hoorde, de spelling lag niet vast, maar we gebruiken Allemansgeest als oudste naam. In 1369 was een zekere Ijsebrandt Almnsz. eigenaar

De Buitenplaats Berbice is alleen opengesteld voor 'Jan en Alleman' op de Dag van het Kasteel en Open Monumentendag! Foto: PR Berbice

van een perceel in Voorschoten waarvan de juiste locatie helaas onbekend is.

In 1470 bezit iemand landbouwgrond genaamd Allemansgeest, en na het beleg van Leiden koopt een rijke Amsterdammer land met een verbrande woning genaamd Allemansgeest (de huidige Corneliahoe-

ve). De naam kan teruggaan op het oud Germaanse woord “Allmende”, waar “meent” vanaf is geleid. Dat past bij verwijzing naar het gebruik van de grond als “meent”, een stuk (geest)grond voor gemeenschappelijk (“allemans”) gebruik. Denk aan de uitdrukking “Jan en Alleman”, of “allemansvriend”.

In 2018 draagt Restaurant Alle-

mansgeest aan de Vliet als één van de twee oude pachtboerderijen van de buitenplaats nog die oude naam en is het gehele jaar geopend voor bezoek.

De Buitenplaats Berbice is alleen opengesteld voor Jan en Alleman op de Dag van het Kasteel en Open Monumentendag!